

Ustavni sud Republike Srpske, na osnovu člana 115. Ustava Republike Srpske i člana 60. stav 1. tačke a) i b) Zakona o Ustavnom sudu Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 104/11 i 92/12), na sjednici održanoj 25. marta 2015. godine, d o n i o j e

ODLUKU

Utvrđuje se da član 78. stav 1. tačka b) Granskog kolektivnog ugovora za zaposlene u oblasti trgovine, ugostiteljstva, turizma i uslužnih djelatnosti Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske" broj 94/06), član 64. stav 1. tačka b) Posebnog kolektivnog ugovora za zaposlene u oblasti šumarstva, prerade drveta i papira Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske" broj 108/06), član 84. alineja 2. Posebnog kolektivnog ugovora saobraćaja i veza Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske" broj 75/06), član 66. alineja 2. Posebnog kolektivnog ugovora poljoprivrede i prehrambene industrije Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 110/06), član 66. tačka b) Granskog kolektivnog ugovora tekstila, kože i obuće Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 121/06) i član 101. alineja 3. tačka b) Kolektivnog ugovora energetike Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 31/08) nisu u saglasnosti sa Ustavom Republike Srpske i Zakonom o radu ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 38/00, 40/00, 47/02, 38/03, 66/03 i 20/07).

O b r a z l o ž e n j e

Momčilo Glamočić iz Kneževa dao je Ustavnom sudu Republike Srpske inicijativu za pokretanje postupka za ocjenu ustavnosti i zakonitosti člana 78. tačka b) Granskog kolektivnog ugovora za zaposlene u oblasti trgovine, ugostiteljstva, turizma i uslužnih djelatnosti Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske" broj 94/06), koji su zaključili Sindikat trgovine, ugostiteljstva, turizma i uslužnih djelatnosti Republike Srpske i Udruženje poslodavaca trgovine, turizma i ugostiteljstva Republike Srpske, člana 64. stav 1. tačka b) Posebnog kolektivnog ugovora za zaposlene u oblasti šumarstva, prerade drveta i papira Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske" broj 108/06), koji su zaključili Sindikat šumarstva, prerade drveta i papira Republike Srpske i Udruženje poslodavaca prerade drveta Republike Srpske, člana 84. alineja 2. Posebnog kolektivnog ugovora saobraćaja i veza Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske" broj 75/06), koji su zaključili Sindikat saobraćaja i veza Republike Srpske i Udruženje poslodavaca saobraćaja i veza pri Privrednoj komori Republike Srpske, člana 66. alineja 2. Posebnog kolektivnog ugovora poljoprivrede i prehrambene industrije Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 110/06), koji su zaključili Sindikat poljoprivrede i prehrambene industrije Republike Srpske i Udruženje poslodavaca poljoprivrede i prehrambene industrije Republike Srpske, člana 66. tačka b) Granskog kolektivnog ugovora tekstila, kože i obuće Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 121/06), koji su zaključili Sindikat tekstila, kože i obuće Republike Srpske i Udruženje poslodavaca tekstilne i kožarsko-prerađivačke industrije Republike Srpske i člana 101. alineja 3. tačka b) Kolektivnog ugovora energetike Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 31/08), koji su zaključili Udruženje poslodavaca energetike Republike Srpske i Sindikat udruženih radnika energetike Republike Srpske. Naknadno, Mira Čajić iz Sokoca je dala inicijativu za pokretanje postupka za ocjenjivanje ustavnosti i zakonitosti člana 64. stav 1. tačka b) Posebnog kolektivnog ugovora za zaposlene u oblasti šumarstva, prerade drveta i papira Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske" broj 108/06). U inicijativama se navodi da je propisivanje kao u osporenim odredbama predmetnih kolektivnih ugovora suprotno članu 95. Zakona o radu, koji ne predviđa

pravo na naknadu plate predsjedniku i povjereniku sindikata kod poslodavca, kao uslov za djelovanje sindikalne organizacije. Ovakvim normiranjem je, po mišljenju davalaca inicijativa, došlo do povrede i člana 39. Ustava Republike Srpske, kao i člana 14. Evropske konvencije za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda. U inicijativama se posebno ističe da je Ustavni sud u svojoj odluci broj U-33/12 od 25. septembra 2013. godine utvrdio da član 56. stav 1. tačka b) Posebnog kolektivnog ugovora za zaposlene u oblasti obrazovanja i kulture Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 17/08, 26/09, 26/10 i 76/11), koji je po svom sadržaju identičan navedenim odredbama kolektivnih ugovora osporenih u ovom predmetu, nije u saglasnosti sa Ustavom Republike Srpske i Zakonom o radu.

Rješenjem ovog suda broj U-13/14 od 19. marta 2014. godine pokrenut je postupak za ocjenjivanje ustavnosti i zakonitosti člana 78. tačka b) Granskog kolektivnog ugovora za zaposlene u oblasti trgovine, ugostiteljstva, turizma i uslužnih djelatnosti Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske" broj 94/06), člana 64. stav 1. tačka b) Posebnog kolektivnog ugovora za zaposlene u oblasti šumarstva, prerade drveta i papira Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske" broj 108/06), člana 84. alineja 2. Posebnog kolektivnog ugovora saobraćaja i veza Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske" broj 75/06), člana 66. alineja 2. Posebnog kolektivnog ugovora poljoprivrede i prehrambene industrije Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 110/06), člana 66. tačka b) Granskog kolektivnog ugovora tekstila, kože i obuće Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 121/06) i člana 101. alineja 3. tačka b) Kolektivnog ugovora energetike Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 31/08), jer Sud smatra da postoje razlozi da se u postupku pred Sudom ocijeni da li su osporene odredbe predmetnih kolektivnih ugovora u saglasnosti sa Ustavom Republike Srpske i Zakonom o radu.

S obzirom na to da je posebnim inicijativama tražena ocjena ustavnosti i zakonitosti iste odredbe Posebnog kolektivnog ugovora za zaposlene u oblasti šumarstva, prerade drveta i papira Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske" broj 108/06), Sud je, na osnovu člana 19. stav 1, člana 61. stav 1. tačka đ) Zakona o Ustavnom sudu Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske" br. 104/11 i 92/12) i člana 9. st. 2. i 3. Poslovnika o radu Ustavnog suda Republike Srpske ("Službeni glasnik Republike Srpske" broj 114/12, 29/13 i 90/14), 25. novembra 2014. godine donio rješenje o spajanju ovih predmeta radi vođenja jedinstvenog postupka, pripajajući inicijativu Mire Čajić iz Sokoca, koja je zavedena pod brojem U-95/14, prvoprispjeloj inicijativi koju je podnio Momčilo Glamočić iz Kneževa, evidentiranoj pod brojem U-13/14.

U odgovorima koje su na rješenje o pokretanju postupka dostavili Sidikat šumarstva, prerade drveta i papira Republike Srpske, Sindikat saobraćaja i veza Republike Srpske, Sindikat poljoprivrede i prehrambene industrije Republike Srpske, Sindikat tekstila, kože i obuće Republike Srpske i Sindikat trgovine, ugostiteljstva, turizma i uslužnih djelatnosti Republike Srpske ukazuje na to da se kolektivnim ugovorom, pravilnikom o radu i ugovorom o radu mogu odrediti povoljnija prava od prava utvrđenih Zakonom o radu. Takođe se navodi da je osporenim kolektivnim ugovorima regulisano, između ostalog, da se ovim opštim aktima bliže uređuju obim obaveza i način ostvarivanja prava i obaveza iz radog odnosa, postupak kolektivnog pregovaranja, sastav i način rada tijela za mirno rješavanje kolektivnih sporova između poslodavca i radnika, te međusobni odnosi učesnika u zaključivanju kolektivnih ugovora, kao i druga pitanja od značaja za uređivanje odnosa između radnika i poslodavaca. Ističe se da osporenim odredbama navedenih kolektivnih ugovora nije utvrđen manji obim prava od prava utvrđenih Zakonom o radu i Opštim kolektivnim ugovorom, niti je ovim zakonom zabranjeno da se predmetna pitanja regulišu

kolektivnim ugovorima, te da svrha kolektivnog pregovanja i ugovaranja i jeste da potpisnici urede i ona prava koja nisu regulisana zakonima, a što nije na štetu bilo kojeg učesnika. Zbog toga predlažu da Sud ne prihvati inicijativu.

Sindikata udruženih radnika energetike Republike Srpske u odgovoru na rješenje o pokretanju postupka iznosi mišljenje da nisu osnovani navodi inicijative, te ukazuje na odredbe člana 94. st. 1. i 2, člana 158, člana 159. stav 1, člana 160. st. 2. i 3. Zakona o radu. Navodi da ove zakonske odredbe ni direktno, ni posredno ne zabranjuju da se kolektivnim ugovorom propiše naknada sindikatu, kako je to regulisano osporenim Kolektivnim ugovorom energetike Republike Srpske. Pored toga, ističe da je osporena odredba člana 101. alineja 3. tačka b) ovog ugovora identična članu 51. stav 1. tačka b) Opšteg kolektivnog ugovora Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 40/10), te da se ovim odredbama realizuje član 160. stav 3. Zakona o radu.

Udruženja poslodavaca tekstilne i kožarsko-prerađivačke industrije, saobraćaja i veza, trgovine, turizma i ugostiteljstva, poljoprivrede i prehrambene industrije i prerade drveta Republike Srpske u svojim odgovorima na rješenje o pokretanju postupka navode da su osporeni granski i posebni kolektivni ugovori iz ovih oblasti doneseni na osnovu čl. 3. i 65. Opšteg kolektivnog ugovora („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 27/06), koji je odlukom Ustavnog suda Republike Srpske broj U-36/06 od 26. novembra 2008. godine ocijenjen kao neustavan u cjelini, zbog čega smatraju da nema obaveze primjene osporenih ugovora od dana objavljivanja navedene odluke Ustavnog suda. Pored toga, u odgovoru Udruženja poslodavaca energetike Republike Srpske iznosi se stav da osporena odredba člana 101. Kolektivnog ugovora energetike Republike Srpske nije u saglasnosti sa Zakonom o radu, jer su njime predviđena prava radnika koja izlaze iz okvira Zakonom utvrđenih prava, te da za takvo propisivanje ne postoji zakonsko ovlašćenje.

Granski kolektivni ugovor za zaposlene u oblasti trgovine, ugostiteljstva, turizma i uslužnih djelatnosti Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 94/06), Posebni kolektivni ugovor za zaposlene u oblasti šumarstva, prerade drveta i papira Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 108/06), Posebni kolektivni ugovor saobraćaja i veza Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 75/06), Posebni kolektivni ugovor poljoprivrede i prehrambene industrije Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 110/06) i Granski kolektivni ugovor tekstila, kože i obuće Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 121/06) doneseni su na osnovu člana 130. Zakona o radu („Službeni glasnik Republike Srpske“ br. 38/00, 40/00, 47/02, 38/03 i 66/03) i čl. 3. i 65. Opšteg kolektivnog ugovora („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 27/06). Osporenim odredbama ovih kolektivnih ugovora propisano je da poslodavac obezbjeđuje sindikatu za njegovo djelovanje, pored ostalog, naknadu plate u visini od 15% predsjedniku ili povjereniku sindikata kod poslodavca do 100 radnika, odnosno za svakih narednih 100 radnika još po 2,5 % na osnovnu platu.

Kolektivni ugovor energetike Republike Srpske („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 31/08) donesen je na osnovu čl. 10, 13, 158-160. i 162-164. Zakona o radu – prečišćeni tekst. Osporenim članom 101. alineja 3. tačka b) propisano je da poslodavac obezbjeđuje sindikatu naknadu na osnovnu platu u visini od 15% predsjedniku sindikata kod poslodavca do 100 radnika, plus po 2,5% na svakih sljedećih 100 radnika, s tim da ukupan iznos ne može preći 25% naknade na osnovnu platu.

U postupku ocjenjivanja osporenih odredaba predmetnih kolektivnih ugovora Sud je imao u vidu da je članom 39. st. 1. i 5. Ustava Republike Srpske utvrđeno da svako ima pravo na rad i

slobodu rada i da svako po osnovu rada ima pravo na zaradu, u skladu sa zakonom i kolektivnim ugovorom, te da prema članu 108. stav 2. Ustava, propisi i drugi opšti akti moraju biti u saglasnosti sa zakonom. Pored navedenih ustavnih odredaba, Sud je uzeo u obzir i odredbu člana 128. Zakona o radu ("Službeni glasnik Republike Srpske" br. 38/00, 40/00, 47/02, 38/03, 66/03 i 20/07), kojim je propisano da se kolektivnim ugovorima bliže uređuju obim i način ostvarivanja prava i obaveza iz radnog odnosa, u skladu sa zakonom i drugim propisima, postupak kolektivnog ugovaranja, sastav i način rada tijela ovlašćenih za mirno rješavanje kolektivnih sporova između radnika i poslodavca, međusobni odnosi učesnika u zaključivanju kolektivnih ugovora i druga pitanja od značaja za uređivanje odnosa između radnika i poslodavaca. U konkretnom slučaju relevantne su i odredbe čl. 85. i 86. ovog zakona, prema kojima, u skladu sa kolektivnim ugovorom, pravilnikom o radu i ugovorom o radu, radnik ima pravo na uvećanje plate po osnovu otežanih uslova rada, radnog staža, prekovremenog rada, rada noću, rada praznikom i drugim danima u koje se po zakonu ne radi, te da ima pravo na naknadu plate za vrijeme odsustvovanja s rada u slučajevima predviđenim ovim zakonom, kolektivnim ugovorom, pravilnikom o radu i ugovorom o radu. Pored toga, članom 87. stav 1. istog zakona propisano je da se kolektivnim ugovorom, pravilnikom o radu i ugovorom o radu bliže uređuju slučajevi i uslovi za ostvarivanje prava na naknadu plate, visina naknada, način isplate i druga pitanja u vezi sa ostvarivanjem prava radnika na naknadu plate.

Polazeći od citiranih ustavnih i zakonskih odredaba Sud je ocijenio da osporene norme predmetnih kolektivnih ugovora nisu u saglasnosti sa Zakonom o radu, čime je istovremeno narušeno načelo zakonitosti iz člana 108. Ustava Republike Srpske. Naime, kako je propisano članom 128. ovog zakona, kolektivnim ugovorima bliže se uređuju obim i način ostvarivanja prava i obaveza iz radnog odnosa, u skladu sa zakonom i drugim propisima. Shodno tome, određujući pravo na naknadu plate predsjedniku ili povjereniku sindikata na način kao u osporenim članovima navedenih kolektivnih ugovora, učesnici u njihovom zaključivanju su, po ocjeni Suda, izašli iz zakonskih okvira, jer su uveli novu naknadu koja nije predviđena Zakonom. Propisivanje osnova za naknadu plate je u domenu zakonodavca, a kolektivnim ugovorom, kao podzakonskim aktom se može, samo u okviru zakonom predviđenih naknada, odrediti povoljniji obim već utvrđenih prava. Ovakva mogućnost je i predviđena članom 13. stav 2. Zakona o radu, kojim je propisano da se kolektivnim ugovorom, pravilnikom o radu i ugovorom o radu mogu odrediti povoljnija prava od prava utvrđenih zakonom, ako ovim zakonom nije izričito drugačije određeno.

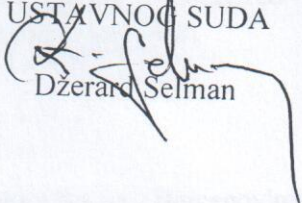
U pogledu ostalih navoda učesnika u zaključivanju osporenih kolektivnih ugovora, koji se odnose na pitanje obavezne primjene ovih akata, Sud je ocijenio da shodno članu 115. Ustava Republike Srpske, primjena opštih akata nije u domenu ustavnosudske kontrole, niti je ovo pitanje od značaja za ocjenu ustavnosti i zakonitosti osporenih normi predmetnih kolektivnih ugovora.

Na osnovu izloženog odlučeno je kao u izreci ove odluke.

Ovu odluku Ustavni sud je donio u sastavu: predsjednik Suda Džerard Selman i sudije: Milenko Arapović, Vojin Bojanić, Amor Bukić, Zlatko Kulenović, prof. dr Duško Medić, prof. dr Marko Rajčević i akademik prof. dr Snežana Savić.

Broj: U-13/14
25. mart 2015. godine

PREDSJEDNIK
USTAVNOG SUDA

Džerard Selman